

Viviene Westwood i elementi punka kao poticaj za oblikovanje modne kolekcije

Romani, Pia

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:922960>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-01**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
TEKSTILNI I MODNI DIZAJN

ZAVRŠNI RAD
VIVIENNE WESTWOOD I ELEMENTI PUNKA
kao poticaj za oblikovanje modne kolekcije

Ime i prezime autora: Pia Romani

Zagreb, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
TEKSTILNI I MODNI DIZAJN
MODNI DIZAJN

ZAVRŠNI RAD
VIVIENNE WESTWOOD I ELEMENTI PUNKA
kao poticaj za oblikovanje modne kolekcije

Mentor: Doc. art. Josipa Štefanec
Ime i prezime autora: Pia Romani

Zagreb, rujan 2023.

UNIVERSITY OF ZAGREB
FACULTY OF TEXTILE TECHNOLOGY
TEXTILE AND FASHION DESIGN
FASHION DESIGN

FINAL PAPER
VIVIENNE WESTWOOD AND PUNK ELEMENTS
Inspiration for creating a fashion collection

Mentor: Doc. art. Josipa Štefanec
Full name: Pia Romani

Zagreb, rujan 2023.

DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica: 30

Broj slika: 10

Broj literaturnih izvora: 10

Broj likovnih ostvarenja: 22

Članovi povjerenstva:

Doc.art. Marin Sovar, predsjednik

Doc.art. Josipa Štefanec, članica

Doc.dr.sc. Blaženka Brlobašić Šajatović, članica

Doc.art. Lea Popinjač zamjenik članice

Datum predaje: 10.9.2023.

Datum odrane: 13.9.2023.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	5
2. VIVIENNE WESTWOOD.....	6
3. PUNK POKRET.....	10
4. PUNK ELEMENTI U KOLEKCIJAMA VIVIENNE WESTWOOD.....	12
5. KOLEKCIJA.....	15
5.1. likovni prikaz i analiza kolekcije.....	15
5.2. konstrukcija i modeliranje ženskih hlača iz kolekcije.....	21
6. ZAKLJUČAK.....	26
7. LITERATURA.....	27

SAŽETAK

Završni rad osvrnut će se na kreativni rad britanske dizajnerice Vivienne Westwood te njenu povezanost s punk pokretom koji se pojavljuje u svijetu 70-ih godina prošlog stoljeća. Inflacija, rast broja nezaposlenosti te nezadovoljstvo građana prema vladi rezultira u pobunama mladih. U Americi dolazi do pojave subkulture naziva punk koja je reakcija na prethodno navedene probleme. Pokret se postepeno širi na Veliku Britaniju, a potom i na ostatak svijeta. U Britaniji takav način života s modom poveziva Vivienne Westwood uz pomoć Malcoma McLarena. Analizom kolekcija nastalih u tom periodu, u završnom radu su priloženi radovi iz kolekcije inspirirane punk elementima prisutnim u opusu Vivienne Westwood.

Ključne riječi: Vivienne Westwood, punk, supkultura, Malcom McLaren, kolekcija

SUMMARY

This final paper reflects on British designers Vivienne Westwood's creative work and her connection with the punk movement that took place during the 1970s throughout the whole world. Inflation, growth in the number of unemployed and dissatisfaction with the government resulted in youth rebellions. In America, a new subculture called punk appears as a reaction to previously stated problems. The movement gradually expands to United Kingdom and later to the rest of the world. In Britain, the connection between that kind of lifestyle and fashion was Vivienne Westwood, with the help of Malcom McLaren. In the final paper, a collection is attached which is inspired by the punk elements present in the works of Vivienne Westwood.

Key words: Vivienne Westwood, punk, subculture, Malcom McLaren, collection

1. UVOD

Vivienne Westwood se u današnje vrijeme smatra jednom od glavnih osoba koje su odgovorne za spajanje *punk* utjecaja s visokom modom. Iako dolazi iz ruralne sredine te je kao mlada živjela životom prosječne britanske kućanice, Vivienne je oduvijek pokazivala interes za umjetnosti, a upoznavanjem svog drugog muža spaja svoju kreativnost s njegovim znanjem iz kulture te ubrzo započinju sa svojim dugogodišnjim kolaboracijama.

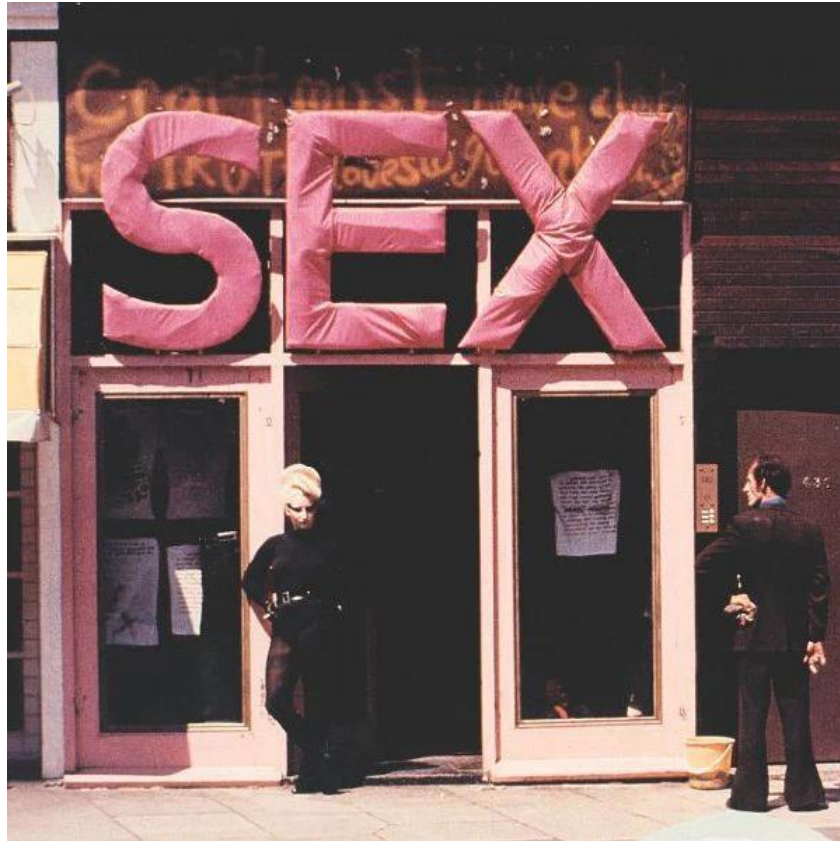
Britanska dizajnerica je sedamdesetih godina prošlog stoljeća surađivala s mnogim punk bendovima koji su vladali Engleskom glazbenom scenom što je rezultiralo povezivanjem glazbe i mode tog vremena. Najznačajnija grupa tog vremena, Sex Pistols, poznata je kao zaštitno lice punk odjeće koju je kreirala Vivienne uz pomoć prethodno navedenog supruga Malcoma McLarena. Prekidom ljubavnog odnosa, dolazi i do prekida poslovnog. Vivienne se po prvi put, nakon dugo vremena zabavlja s različitim stilovima, ostavljajući punk iza sebe. Nove kolekcije se baziraju na povijesnom kostimu, ali i dalje postoje elementi punka koji se protežu sve do najnovijih kolekcija. Nakon smrti dizajnerice, kreativni direktor brenda postaje Andreas Kronthaler, posljednji muž Westwood koji je 90-ih godina bio njen student. Zbog velikog utjecaja na britansku modu dobiva mnoge nagrade, od kojih je najvažnije napomenuti 2 ordena uz koje dobiva i titulu dame.

2. VIVENNE WESTWOOD

Vivienne Westwood rođena je 1941. godine u Glossopu, u Engleskoj te sa sedamnaest godina napušta rodni kraj te seli u Harrow, predio Londona. Kao mlada, jedan od najdražih hobija dizajnerice bio je ples te je često posjećivala plesne dvorane gdje je upoznala prvog muža Derecka Westwooda s kojim je kasnije imala i sina Bena. Iako su imali odličan odnos, Vivienne se osjećala ugušeno u braku, pogotovo gledajući život svog brata Gordona koji je pohađao umjetničku školu Harrow. Preko njega je upoznala svog budućeg partnera s kojim je kasnije pokrenula trgovinu odjeće i izgradila modnu marku [1].

Malcom McLaren, čije je prvobitno ime bilo Malcom Edwards, Vivienne upoznaje za vrijeme njegovih studentskih dana. Iako na početku njihovog druženja Vivienne nije privlačio McLaren, postepeno su se razvile emocije između dvoje umjetnika. Njihovom prvom zajedničkom suradnjom smatra se proizvodnja nakita. Westwood je McLarenove ideje opisala kao umjetničke dok su njene bile više zanatske. Osim što je utjecao na njen rad, također je zaslužan za fizičku promjenu dizajnerice. Vivienne napušta izgled uredne mlade žene te počinje nositi školske uniforme koje je kupovala na dječjem odjelu John Lewis trgovine na Oxford ulici. Nedugo nakon stupanja u odnos mladi par nailazi na prvu prekretnicu u vezi kad Vivienne saznaje da je trudna po drugi put. Iako su razmišljali o abortusu tj. zagovarali su ga ostali članovi njihovih obitelji, Vivienne 1967. godine postaje majka dječaka Josepha Ferdinanda Correa [1].

Početak 1970-ih godina Malcom iznajmljuje prostor na adresi 430 Kings Road gdje radi prekretnicu u svojoj karijeri. Jedna od njegovih većih životnih ljubavi bila je upravo ljubav prema glazbi, osobito rock'n'roll žanru koji je vladao 50-ih godina. McLaren, inspiriran navedenim žanrom i Teddy Boysima, londonskoj mladeži nudi različite glazbene ploče te odjeću koju su nosili Teds. Neki od najupečatljivijih modnih komada bile su *brothel creepers* cipele, uske hlače kraćeg kroja te gornji dijelovi odijela šarenih boja. Trgovina više puta mijenja naziv, ali najpoznatiji ostaju SEX i *Seditionaries* gdje par nastavlja prodavati odjeću ukrašenu bodljama i sigurnosnim iglama, majice sa sloganima i motivima kraljice te svastike, kožne jakne i *bondage trousers* [9].

Slika 1: eksterijer trgovine SEX

Dolaskom novog desetljeća, pokret slabi iz više razloga, a time slabi i interes dizajnerice za istim. Početkom osamdesetih godina pronalazi inspiraciju u knjizi o francuskoj modi nakon revolucije u 19. stoljeću. Svoje nove dizajne pokazuje McLarenu, koji ih pokušava prilagoditi tj. približiti mlađoj populaciji koji su bili njihovi dosadašnji kupci. Malcom daje ideju da svoje dizajne spoji s elementima mode pirata, koji su povezani s pankerima jer se također smatraju delikventima svog vremena [1]. Prva kolekcija koja se pojavljuje na modnoj reviji je *Pirate* (jesen/zima 1981.) koja spaja elemente povijesnih kostima s modom 1980-ih. Malcom i Vivienne te iste godine odlučuju prekinuti svoj ljubavni odnos zbog nesuglasica koje su bile vidljive u odnosu već određeni vremenski period. Iako prekidaju ljubavnu vezu, ostaju poslovni partneri narednih 5 godina.

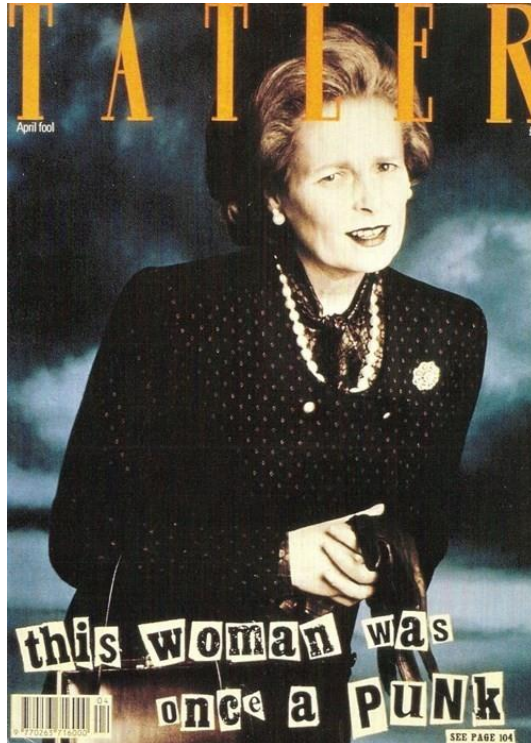
Slika 2: Vivienne i Malcom

Tijekom 80-ih godina Vivienne i dalje inspiraciju pronalazi u povijesnim kostimima. U prvoj polovici desetljeća se osjeti utjecaj *New Romantic* pokreta koji nasljeđuje punk kao novi stil u glazbi i modi. U drugoj polovici se odmiče od punka i dosadašnjih inspiracija koje su većinom bile izazvane stanjem u državi i nezadovoljstvom koje je mladež osjećala. *Mini-crini* jedan je od najpoznatijih odjevnih komada koji se pojavljivao u kolekcijama u navedenom periodu. Inspirirana ruskim baletom *Petrushka* i viktorijanskim periodom, uzima konstrukciju krinoline te je pretvara u mini-suknju [6].

Slika 3: *mini-crini* suknja

Nakon rastanka s Malcomom, 1989. godine započinje svoju treću te ujedno i posljednju vezu s 24 godine mlađim Austrijancem Andreasom Kronthalerom. Andreas upoznaje Vivienne u Beču gdje je Westwood radila kao profesor na fakultetu. Nedugo nakon upoznavanja, uviđa talent kojeg Andreas posjeduje te ga poziva da joj se pridruži kao zaposlenik u njenom studiju. Nakon nekoliko mjeseci veze, useljava se u njezin stan u Nightingale Laneu. Kao i Malcom, Andreas postaje važan karakter u kreiranju i izradi budućih kolekcija. 1992. godine svoju vezu ozvaničili su brakom i od tada nastavljaju sa zajedničkim radom do smrti dizajnerice. 2016. godine Andreas preuzima Gold Label liniju koja kasnije mijenja naziv u Andreas Kronthaler za Vivienne Westwood [1]. Osim što je započela vezu s Andreasom, te iste godine pojavljuje se na naslovnoj strani časopisa *Tatler* odjevena Margaret Thatcher koja je u tom periodu obnašala dužnost premijerke Velike Britanije. Odjevena u odijelo koje je Thatcher naručila, ali nije još preuzela, Westwood je završila na plakatima diljem Londona za vrijeme tjedna mode, a naslovnica se danas smatra jednom od najpoznatijih naslovnica u povijesti Britanije.

Slika 4: Vivienne odjevena kao Margaret Thatcher

Dolaskom novog stoljeća, Westwood je izgradila brend poznat diljem svijeta te se okrenula rješavanju problem koji se odnose na klimatske promjene te borbu za ljudska i životinjska prava. 1992. godine dobiva titulu OBE punog naziva *Officer of the Order of the British Empire* zbog rada uloženog u modni dizajn. Medalju dobiva na ceremoniji održanoj u Buckinghamškoj palači, a uručuje je kraljica Elizabetha II. 2006. godine je unaprijeđena čime dobiva novu titulu dame zbog prinosa britanskoj modi, a puni naziv titule je *Dame Commander of the same Order*.

Slika 5: Vivienne s ordenima koje dobiva uz titulu

Vivienne je preminula 29.12.2022. godine u Clamphamu, u Londonu. Nakon njezine smrti direktorom njene kompanije postaje Jeff Banks, bliski prijatelj dizajnerice, koji uz Andreasa nastavlja održavati modnu marku [10].

3. PUNK POKRET

Na početku je najbitnije objasniti što je punk te kada i zašto se javlja. Punk je pokret koji se javlja sredinom 1970-ih godina te se također smatra i subkulturom. Supkultura je po definiciji „bilo koje odstupanje adolescentnih i drugih aktera od normi i vrijednosti uže i šire roditeljske kulture; često je vezana uz koncept društvene klase kao socijalizacijskog svijeta“ [3]. Osim pankera na subkulture se dijele i rokeri, modsi, teddy boysi, razne navijačke skupine te ostali pripadnici mlađe radničke populacije. Za razliku od svjetskog shvaćanja subkulture, u Hrvatskoj se ne stavlja naglasak na klasnu podjelu tj. pripadnost članova subkulture određenom društvenom sloju, već se dijele po

interesu za određeni stil glazbe, navijačkoj skupini ili bilo kojem drugom hobiju pripadnika.

Samo značenje riječi punk korijene vuče iz doba Williama Shakespearea koji riječ *Puncke* koristi kao naziv za prostitutku, a s vremenom se počinje koristiti kao sinonim za delikvente [5]. Iako punk dolazi iz Amerike, većinom je na tim prostorima bio prisutan samo u glazbi, a po dolasku u Britaniju punk postaje bitan i u ekonomskom te socijalnom smislu. Pionirima američkog punka danas smatramo grupe poput Ramonesa, New York Dollsa te The Stoogesa. Prije punka u Britaniji su također bile prisutne i druge subkulture poput Teddy Boya te Modsa koji su jedni od prvih mladih naraštaja u povijesti koji razvijaju vlastiti stil odijevanja, koji se drastično razlikuje od onoga njihovih roditelja. Važno je naglasiti kako je ekonomsko stanje Velike Britanije mnogo utjecalo na pobune mladih. Velika ekonomska kriza uzrokovana porastom cijena nafte dovela je britanski narod u veliki problem gdje dolazi do inflacije i visokog broja nezaposlenih [4]. Punk je uspio prenijeti stanje u državi, pa i u ostatku svijeta, na umjetnost. Glazba nije više bila usavršavana kao do sada, već je težila prema kaosu i nepredviđenosti. Glazbenici su bili samouki, bez prevelikog znanja i podloge u zanimanju.

Kao najbolji primjer toga može se navesti Sex Pistols, najpoznatiji britanski punk bend tog vremena. Nakon provedenog vremena u Americi, Malcom McLaren postaje menadžerom bend kojeg postavlja kao zaštitno lice svoje trgovine koja je u tom periodu nosila naziv SEX.

Slika 6: Sex Pistolsi, odjeveni u odjeću koju je dizajnirala Westwood

Postoji teorija da je bend služio kao alat za promoviranje trgovine koju je vodio McLaren. Johnny Rotten, *frontman* benda, osporavao je ovu teoriju, govoreći da su oni postojali i prije otvaranja trgovine [6]. Njihov najveći hit smatra se jednom od najkontraverznijim pjesmama u britanskoj povijesti. *God Save the Queen*. Izlazi kao singl za vrijeme 25-te godišnjice krunjenja britanske kraljice Elizabeth. Iako mnogi govore da pjesma ismijava kraljicu, članovi benda to negiraju. Pjesma doživljava ogroman uspjeh, ali i dalje se ne penje na sam vrh muzičkih ljestvica, a razlog toga su veliki napadi britanskog naroda te cenzuriranje od različitih radio stanica kao što je npr. BBC.

Jedno od glavnih načela punk pokreta bilo je da svako može pripadati punku. S takvim stavom dolazi i do promjena na muzičkoj sceni, gdje se u sve većem broju pojavljuju ženski izvođači. Mnoge žene su se pronašle u punk glazbi, jer su više marile za socijalnim i političkim problemima koji su bili tema punk glazbe, za razliku od heavy metal ili rock glazbe tog vremena. Neke od najpoznatijih žena u punk pokretu bile su: Patti Smith, The Runaways, Viv Albertine...

1976. godine u Britaniji se počinje koristiti izraz New Wave koji, na neki način, postaje sestrinski žanr punku. Glazbenici koji su postali djelom novog žanra, šire glazbenu paletu tako što eksperimentiraju s novim zvukovima koji su više okrenuti prema plesu. Popravkom stanja u državi te padom inflacije, smanjuje se ogorčenost naroda te pjesme gube potrebu za iskazivanjem nezadovoljstva preko glazbe kao što je to bio slučaj kod punka. Dave Laing tvrdi da su se određeni punk izvođači deklarirali kao dio new wave pokreta kako bi izbjegli cenzure radio stanica te kako bi bili prihvaćeni od šire publike. Neki od new wave izvođača su: Blondie, Talking Heads, the Go-Go's itd. Osim pojave new wavea, punk se raščlanio na mnoge druge podžanrove kao što su: street punk (Oi), pop punk, death rock, emo, cyberpunk itd. [5].

4. PUNK ELEMENTI U KOLEKCIJAMA VIVIENNE WESTWOOD

U počecima svog rada na odjeći Vivienne je već miješala različite kulturalne, subkulturalne, političke i povijesne elemente u svoje radove, od kojih su pojedini izazivali gađenje te napade javnosti. Neke od inspiracija su joj bili David Bowie i

njegova glam rock era, njemačka za vrijeme vladavine Hitlera, slogani španjolskog anarhiste Durattija te sadizam i mazohizam.

Glavni odjevni komadi koji su se pojavljivali u kolekcijama tijekom 70-ih godina su bile *bondage* hlače, „padobran“ košulja, džemperi izrađeni od mohera, te majice od muslina koje su najčešće na sebi imale ispisane stihove Sex Pistols pjesama.

Slika 7: primjer odjeće koja se prodavala u trgovini SEX

Bondage hlače su jedan primjer gdje je vidljiv međusobni rad između Vivienne i Malcoma. McLaren iz Amerike donosi vojničke hlače kao primjer po kojem Vivienne šiva nove u različitim bojama te na njih dodava poveze (eng. bondages). Također dodaje i rasporak kako bi se hlače mogle rastvoriti i biti šireg kroja. Iako su u početci rađene od satena, kasnije Vivienne koristi tartan vunu za proizvodnju hlača zbog bolje kvalitete, ali i poštivanja tradicije obzirom da je bila ljubitelj škotskih kiltova.

Slika 8: *bondage* hlače

Uz hlače najčešće su se nosile padobran košulje koje su na sebi imale četiri trake, dvije koje su visile s ramena i dvije s područja grudi. Na kraju traka su se nalazile metalne kukice za koje su se mogle okačiti druge trake itd. košulje nisu samo bile nalik na vojničku odjeću, već su podsjećale na košulje koje su nošene u ludnicama.

Promjenom naziva trgovine iz SEX u Seditonaries dolazi i do promjene inventara. Odjeća postaje više nasilna te nailazi na još veću kritiku publike. Kao jedan primjer možemo navesti korištenje simbola svastike. Vivienne nije koristila simbol kako bi iskazala suglasnosti s njemačkom ideologijom, već kako bi šokirala starije generacije koje krivi za samo nastajanje ideologije koju je znak nosio. Osim svastike, na majicama su bili prisutni anarhistički znakovi te slike kraljice sa sigurnosnom iglom preko usta.

Slika 9 i 10: majica s motivom svastike i kraljice

5. KOLEKCIJA

5.1. Likovni prikaz i analiza kolekcije

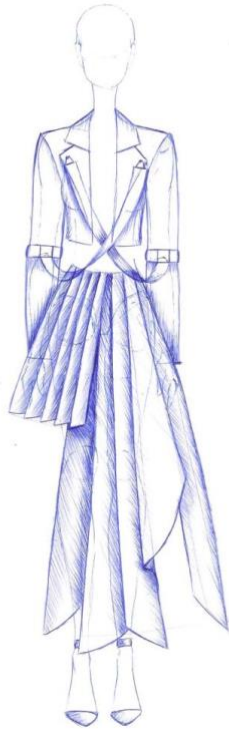
Kolekcija priložena u završnom radu inspirirana je modnim opusom Vivienne Westwood, pretežito kreacijama koje je umjetnica dizajnirala u ranim godinama svoje karijere. Radovi se mogu podijeliti u dvije grupe gdje je vidljiva razlika u elementima koji su prisutni na odjeći. Prvi dio kolekcije sačinjavaju odjevne kombinacije kod kojih je prisutno korištenje različitih vrsta remenja koje je vezano upravo za punk kulturu te korišteno od strane same dizajnerice. Remeni u većini slučajeva imaju samo estetsku funkciju, iako su kod par primjeraka korišteni kao vrsta zatvarača na odjevnim predmetima. Drugi dio kolekcije također sadrži remenje kao element, ali u kombinaciji s pravilnim te nepravilnim naborima. Nabiranje i plisiranje se većinom koristilo na donjim dijelovima odjeće kao što su suknje i hlače, ali i na pojedinim majicama gdje su uvršteni kao detalji. Na nekim primjerima nabori prodiru dalje u prostor čime odjeća prestaje pratiti oblik tijela te se stvara glomaznost koja je također prisutna u kolekcijama Vivienne Westwood. U priloženoj kolekciji nalaze se kaputi, haljine, hlače, suknje i majice napravljene od materijala kao što je pamuk, koji se najčešće koristi u primjerima gdje su prisutni nabori. Također su korišteni i malo čvršći materijali za kapute i hlače poput trapera i kože.

5.2. Konstrukcija i modeliranje ženskih hlača iz kolekcije

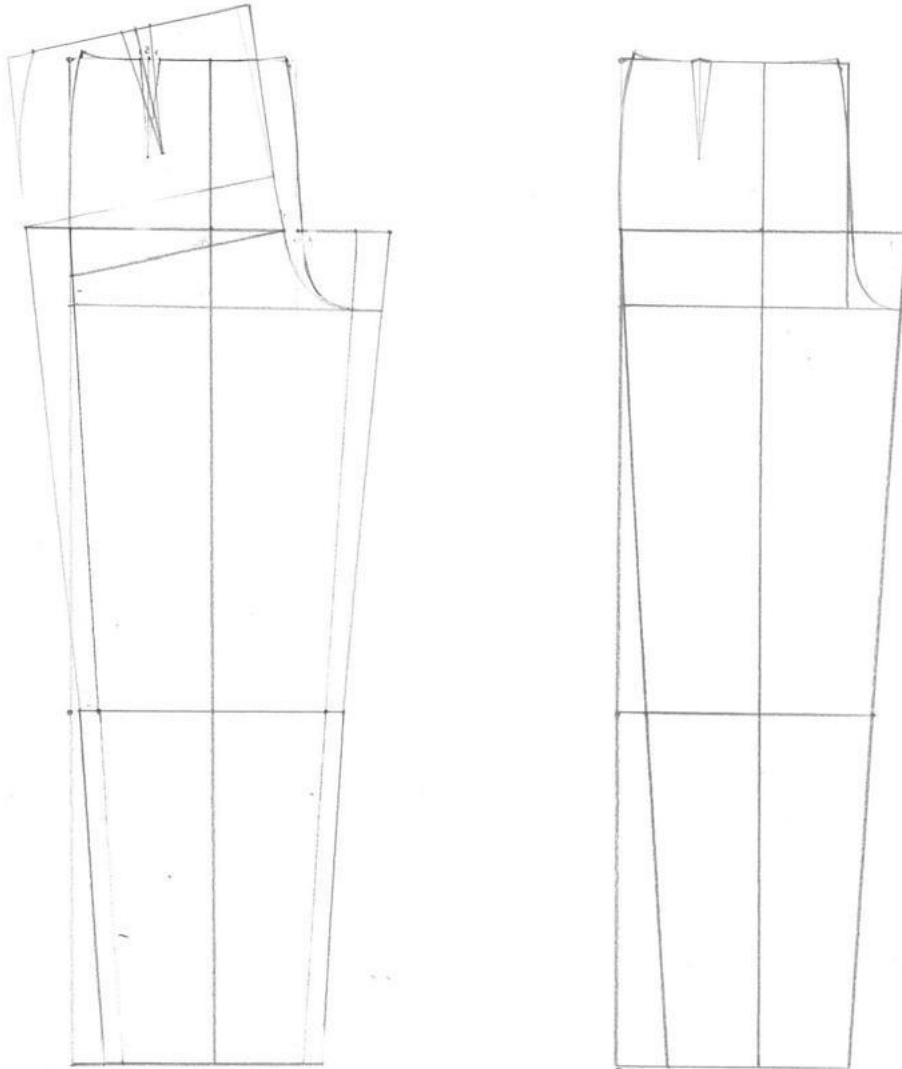
Za konstrukciju i modeliranje uzete su hlače iz kolekcije (crtež broj 1). Oba postupka rađena su uz pomoć uputa iz knjige „Tehnike konstruiranja i modeliranja odjeće“.

Odjevna veličina koja je korištena za izradu je 40, a konstrukcijske mjere te glavne tjelesne mjere navedene su u tablicama ispod.

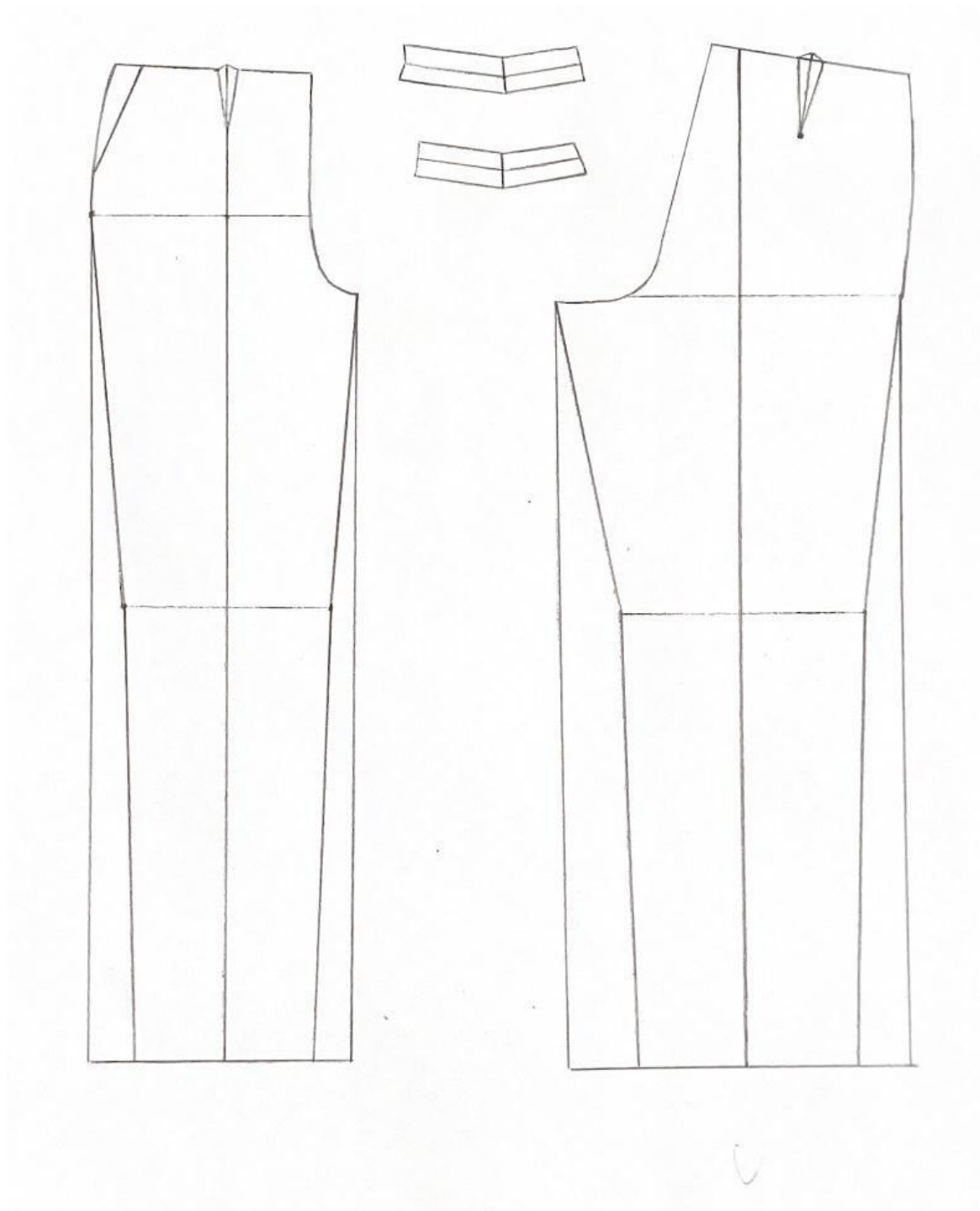
Tjelesna visina	Tv	168 cm
Opseg struka	Os	74 cm
Opseg bokova	Ob	98 cm

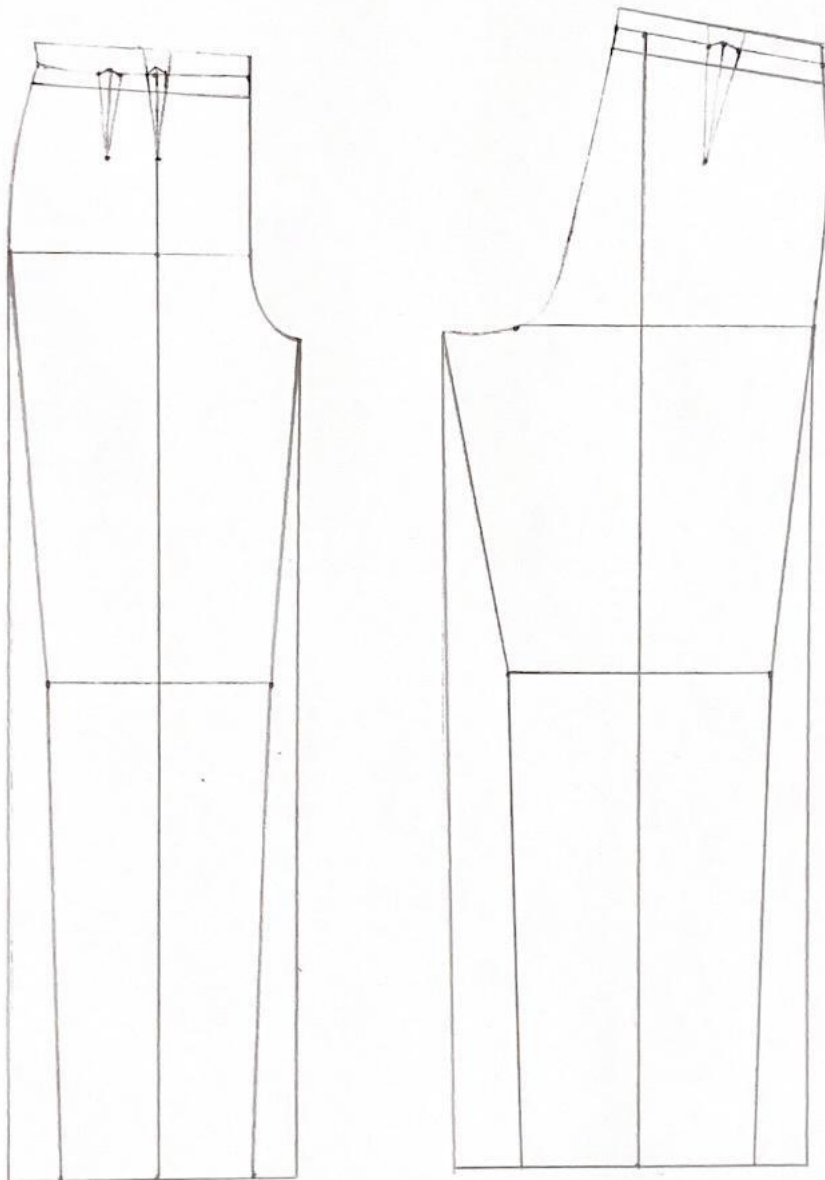
Duljina hlača	Dh	$5/8 Tv + 1 \text{ cm}$	106,0 cm
Dubina sjedala	Ds	$1/4 Ob + 2 \text{ cm}$	26,5 cm
Duljina koraka	Dk	$Dh - Ds$	79,5 cm
Prednja širina hlača	Pšh	$1/4 Ob - 2 \text{ do } 3 \text{ cm}$	27,0 cm
Stražnja širina hlača	Sšh	$1/4 Ob + 1 \text{ do } 2 \text{ cm}$	26,0 cm
Opseg nogavice	On		41,0 cm

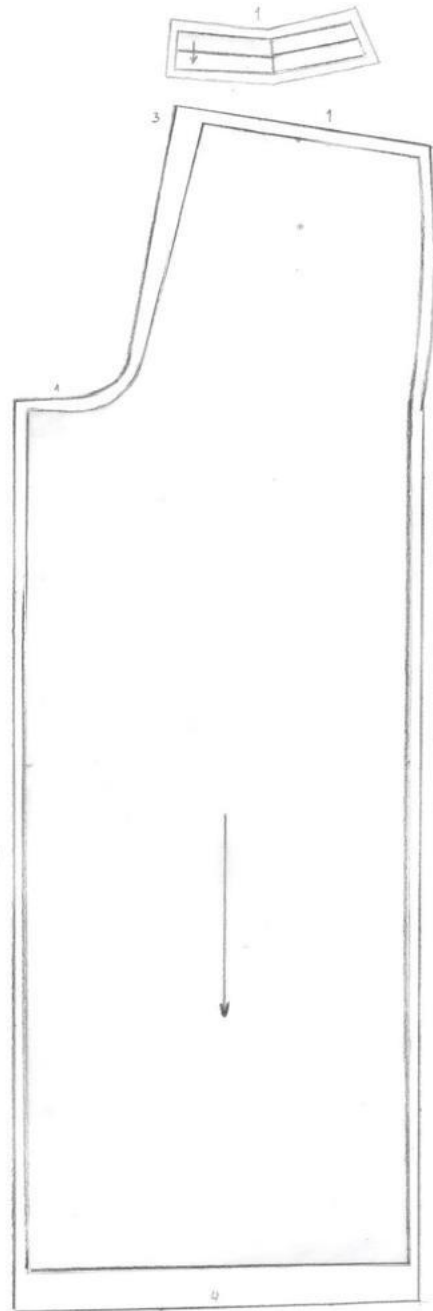
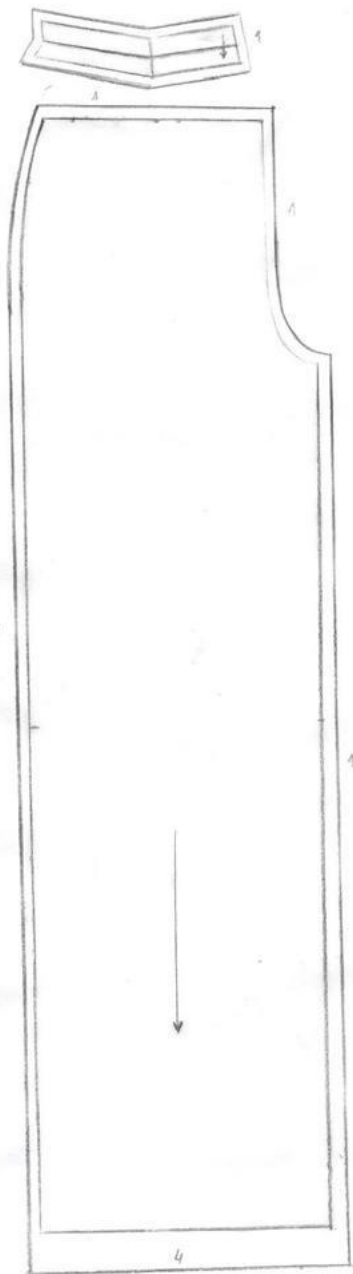
Konstrukcija ženskih hlača:

Modeliranje ženskih hlača:

6. ZAKLJUČAK

Vivienne Westwood s razlogom danas nazivamo bakom punk mode zbog utjecaja koji je imala nad kreiranjem prvih odjevnih komada koje su nosili pripadnici punk subkulture. Njezina tranzicija iz prigradske majke koja je vodila obiteljski život do žene koja je šokirala javnost tog doba svojim kreacijama je razlog zašto se danas smatra jednom od najtalentiraniji britanskih dizajnera. Iako punk nije popularan kao što je neka bio te je evoluirao u različite nove žanrove, odjeća koju je Vivienne Proizvodila za vrijeme tog perioda i danas služi kao inspiracija modnim dizajnerima. Korištenjem ekstremnih elemenata kao što su bondage hlače, latex, majice s motivima Svastike i kraljice Elizabete Vivienne zgraža ljude, ali ih također potiče na razmišljanje o načinu na koji svijet oko nas funkcionira. Pri stvaranju vlastite kolekcije korišteni su neki od najčešćih motiva koje Vivienne koristi u svojim punk kolekcijama, a to su remenje tj. pojasevi i pravilni te nepravilni nabori koji se mogu pronaći na hlačama te suknjama.

7. LITERATURA

[1] Mulvagh J.: Vivienne Westwood: An Unfashionable Life, HarperCollins Publishers, London, England, 2003

[2] S. Dudbridge: Vivienne Westwood; <https://www.catwalkyourself.com/fashion-biographies/vivienne-westwood-biography/>, od 17.08.2023.

[3] supkultura. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58838> Pristupljeno 20.08.2023.

[4] Guerra P., Grimaldi Figueredo H: Today your style, tomorrow the world: punk, fashion and visual imaginary;
https://www.researchgate.net/publication/329080953_Today_Your_Style_Tomorrow_The_World_punk_fashion_and_visual_imaginary, od 20.08.2023.

[5] Ingram S.: What was punk – and why did it scare people so much?;
<https://www.nationalgeographic.co.uk/history-and-civilisation/2022/07/what-was-punk-and-why-did-it-scare-people-so-much> Pristupljeno 20.08.2023.

[6] Price S: Vivienne Westwood (born 1941) and the Postmodern Legacy of Punk Style
https://www.metmuseum.org/toah/hd/vivw/hd_vivw.htm Pristupljeno 20.08.2023.

[7] Kelly I., Westwood V.: Vivienne Westwood, Picador, London, England, 2014

[8] D. Ujević, D Rogale, M. Hrastinski: Tehnike konstriranja i modeliranja odjeće, Tekstilno-tehnološki fakultet, Zrinski d.d., Čakovec, Zagreb, 2010.

[9] Vivienne Westwood: punk, new romantic and beyond
<https://www.vam.ac.uk/articles/vivienne-westwood-punk-new-romantic-and-beyond> pristupljeno 25.08.2023.

[10] Willcox K.: Jeff Banks appointed as Vivienne Westwood director
<https://www.shiftlondon.org/news/jeff-banks-appointed-as-vivienne-westwood-director/> pristupljeno 25.08.2023.

SLIKE:

Slika 1: <https://www.kidsofdada.com/blogs/magazine/11950453-sex-shop>

Slika 2: <https://www.telegraph.co.uk/fashion/people/vivienne-westwood-malcolm-mclaren-rebellious-relationship-inspired/>

Slika 3: https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Vivienne_Westwood_Mini_Crini.jpg

Slika 4: <https://www.dazeddigital.com/fashion/article/33363/1/vivienne-westwood-on-that-time-she-dressed-up-as-thatcher>

Slika 5: <https://www.voanews.com/a/vivienne-westwood-britain-s-provocative-dame-of-fashion-dies-at-81-/6897421.html>

Slika 6: https://peel.fandom.com/wiki/Sex_Pistols

Slika 7: https://artsandculture.google.com/asset/pants-back-detail/xQF_GCOhetIv6A?childassetid=bgHdB1n6sI55NA

Slika 8: <https://punkintheeast.co.uk/sex-original-pvc-bondage-trousers-by-vivienne-westwood/>

Slika 9: https://www.lot-art.com/auction-lots/Malcolm-McLaren-and-Vivienne-Westwood-An-Original-Destroy-muslin-shirt/299-malcolm_mclaren-17.11.21-bonham

slika 10: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/185220>